

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
AÇIK ÖĞRETİM OKULLARI
(AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ - MESLEKİ AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ)

Tarih 5 Ders Notu

Hazırlayan

Semavi DEMİR

ANKARA-2007

M.E.B EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINLARI
AÇIK ÖĞRETİM OKULLARI DERS KİTAPLARI DİZİSİ

Copyright ©MEB EğiTek

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Tümü ya da bölümleri izin alınmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.

Dizgi : Nazmi KEPİR
Resim - Grafik : Nuh ARLIER
TTK İnceleyen : Mehmet BAĞCI

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma! sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme yazıktır atanı:
Verme dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şuhedâ fişkırarak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden İlähi şudur ancak emeli:
Değmesin mâbedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahâdetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım,
Her cerâhamdan, İlähi, boşanıp kanlı yaşım,
Fişkırır rûh-ı mücerred gibi yerden nâ'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım!

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

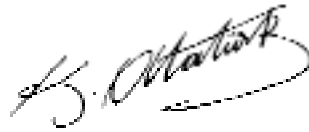
Mehmet Âkif ERSOY

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyen, dahili ve harici, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok nâmûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfilil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsi menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhid edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda, mevcuttur!

Mustafa Kemal ATATÜRK

SUNU

“**Eğitim**” kavramı yaşam boyu süren çok önemli bir etkinliktir. Eğitim süreci ilk çağlardan beri sürekli olarak gelişim göstermektedir. Teknolojinin gelişim göstermesiyle birlikte, yeni bilgi ve iletişim teknolojileri eğitim sürecinde hızla kullanılmaya başlanmıştır.

Günümüzde pek çok problemin çözümünde eğitimin etkin bir şekilde kullanılması gereklidir. Pek çok çaba ve çözümün içinde, bilişim teknolojisi geleneksel araçlar arasından sıyrılarak öne çıkmaktadır. Öne çıkan bu teknolojiyle birlikte gelişen ve önemini giderek artıran yöntemlerden birisi de yer, zaman ve yaş sınırlaması olmayan uzaktan eğitimidir.

“**Uzaktan eğitim**” yolu ile eğitim görmekte olduğunuz Açıköğretim Lisesi’nde, Genel Müdürlük olarak sizlere sunduğumuz hizmetlerden birisi de ders notu mahiyetindeki kitaplarımızdır. Uzaktan eğitim ilkelerine uygun olarak hazırlanan bu ders materyali lise müfredat programlarına uygun olarak hazırlanmaktadır. Hazırlanan bu ders notlarımız, müfredat programlarında meydana gelen değişikliklere paralel olarak yenilenmekte ve güncelleştirilmektedir.

Bu ders notundan yararlanacak olan öğrencilerimize başarılar diliyor, ders notlarının hazırlanmasında emeği geçen tüm Genel Müdürlüğümüz çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Nizami AKTÜRK

Genel Müdür

SUNUŞ

Değerli Açıköğretim Lisesi Öğrencileri;

Tarih 5 Ders Notu, öğretim programları çerçevesinde ders kitaplarına yardımcı kaynak olarak düşünülmüştür. Bu ders notu, sizlerin düzeyi göz önünde tutularak hazırlanmıştır. Elinizdeki ders notu, uzaktan eğitim ve öğretim tekniklerine uygun bir şekilde hazırlanmıştır.

Sevgili Açıköğretim Lisesi öğrencileri, ders notunuzu dikkatlice okuyup anlamaya çalışınız. Kitaptaki tanımları ezberlemeden kavramaya çalışınız. Tanımları kavramaya çalışırken sizler için hazırlanan sorulardan yararlanınız. Sorulara cevap veremediğiniz takdirde, ilgili konuya tekrar dönüp yeniden çalışınız. Çalışmanızda sizlere yardımcı olmak amacıyla, konuyla ilgili dikkat çekilmesi gereken yerler çeşitli sembollerle gösterilmiştir.

Ders notunuzun içinde, sizleri çalıştığınız konuya daha çok yaklaştıran, düşündüren ve öğrendiğiniz konuyu hemen pekiştirmenizi sağlayacak çeşitli sorular hazırlandı. Bu soruları hazırlamaktaki amacımız, ünite de geçen konu ve kavramları daha iyi öğrenmenizi sağlamaktır.

Ders notunuzun içinde çeşitli tanım ve kavramlar verildi. Bu tanım ve kavramları dikkatli okumalı, daha iyi öğrenmek için de kendi cümlelerinizle ifade etmelisiniz. Ayrıca siyasi konulara çalışırken mutlaka tarih atlasından yararlanınız.

Ders notunuzdaki konuların zihninizde daha kalıcı olması ve yeniden anımsamanıza yardımcı olması için bölüm sonlarında özet oluşturuldu. Özeti dikkatlice okuyunuz. Bunun yanında öğrendiklerinizi sınavabilmeniz ve karşılaştırma yapabilmeniz için bölüm sonlarında o bölümde geçen konularla ilgili değerlendirme soruları da düzenlendi.

Her konunun başında yer alan “ Bu Bölümün Amaçları” ve “ Nasıl Çalışmalıyız?” bölümlerini de dikkatlice okumalısınız. Çünkü bu bölümlerde, ders çalışırken gereksinim duyacağınız “ Neyi, nasıl öğreneceğim?” sorularının yanıtlarını bulacaksınız.

Sevgili Açıköğretim Lisesi öğrencileri; düzenli ve planlı çalışmak sizi başarıya götürecektir. Hepinize başarılar diliyorum.

Ayrıca bu ders notunun hazırlanmasında yardım ve desteğini esirgemeyen sevgili eşime; ders notunun dizgi, tasarım, grafik, montaj ve baskı sürecinde değerli zamanını ayırarak gösterdiği özel ilgi ve alakası için sevgili dostum ve mesai arkadaşım, meslektaşım Sayın Nuh ARLIER’ e teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Semavi DEMİR
Tarih Öğretmeni

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE I TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI

1. TÜRKLERİN ANA YURDU	3
2. ANA YURTTA KURULAN İLK UYGARLIKLAR	4
3. HUNLARDAN ÖNCEKİ TÜRKLERİN YAŞAYIŞLARI	6
4. İSKİTLER (SAKALAR)	9

ÜNİTE II İLK TÜRK DEVLETLERİ

1. TÜRK ADININ ANLAMI VE KÖKENİ	17
2. BÜYÜK HUN DEVLETİ	18
3. KAVİMLER GÖÇÜ	22
4. AVRUPA HUN DEVLETİ	24
5. AKHUNLAR	29
6. GÖKTÜRKLER	30
7. UYGURLAR	38

ÜNİTE III DİĞER TÜRK DEVLETLERİ

1. KIRGIZLAR	47
2. SABARLAR (SİBİRLER)	48
3. AVARLAR	50
4. HAZARLAR	51
5. BULGARLAR	53
6. TÜRGİŞLER	57
7. KARLUKLAR	58
8. MACARLAR	59
9. PEÇENEKLER	60
10. UZLAR	61
11. KUMANLAR (KIPÇAKLAR)	63

ÜNİTE IV
İLK TÜRK DEVLETLERİNDE KÜLTÜR VE UYGARLIK

1. TOPLUM YAPISI	71
2. DEVLET YÖNETİMİ	72
3. ORDU	76
4. DİN VE İNANIŞ	78
5. HUKUK	81
6. YAZI, DİL VE EDEBİYAT	82
7. EKONOMİ	85
8. SANAT	87

ÜNİTE V
İLK TÜRK DEVLETLERİNİN DİĞER DEVLETLERLE İLİŞKİLERİ

1. TÜRK- ÇİN İLİŞKİLERİ	101
2. TÜRK- MOĞOL İLİŞKİLERİ	105
3. TÜRK- ARAP İLİŞKİLERİ	106
4. TÜRK- İRAN İLİŞKİLERİ	108
YANIT ANAHTARI	115
SÖZLÜK	116
KRONOLOJİ	121
KAYNAKÇA	124

